

Wij geloven dat hiermede aan alle facetten voldaan wordt om tot een goede Pinksterreünie te komen.

Voorzover u zich nog niet hebt opgegeven: dit kan nu nog bij de administratrice: mevr. M. van Vliet-Weverling, Diedenweg 119 te Wageningen (tel. 08370-3466). De Kampkrant levert u alle zakelijke gegevens. Wij hopen vele oude getrouwen en evenzo vele nieuwe deelnemers met Pinksteren in Wezep te mogen begroeten. Sterker nog, wij zijn ervan overtuigd.

Dr. Kurt Walde, Innsbruck:

Andraz in Buchenstein (Dolomieten)

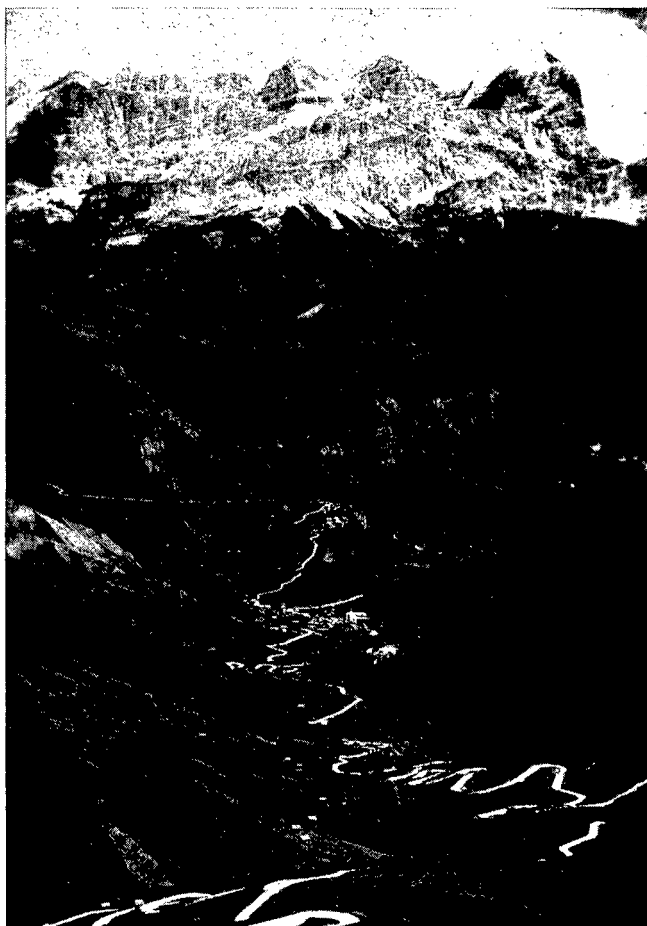
Tot het mooiste, dat de aan landschapsschoon toch al zo rijke Zuidelijke Alpen te bieden hebben behoren de Dolomieten. En bijna wiskundig zuiver in het midden daarvan ligt de streek, die Buchenstein heet en die bestaat uit twee dalen, waarin beken ontspringen, die samen de Cordévole-beek vormen, een zijbeek van de Piave. Tussen deze twee dalen verheft zich de Col di Lana, in de eerste wereldoorlog toneel van bloedige strijd. In het oosten sluit hierbij het gebied van Cortina aan, dat zo bekend geworden is door de VIIe Olympische winterspelen in 1956; in het westen rijzen de machtige bergmassieven van de Sella-groep en de vergletscherde Marmolata omhoog.

In het oostelijke van die twee dalen ligt, op 1421 m hoogte, het dorp Andráz; het vormt met nog een paar kleine plaatsjes de gemeente Liviallongo. Enkele minuten buiten het dorp kan men reeds genieten van een uitzicht, dat door veel kenners van de Alpen beschouwd wordt als het mooiste van de Dolomieten, het gezicht op de Marmolata, die, half steen, half ijs, boven het sappig groene Val Rosa torent. Geen berg van de Zuidelijke Kalkalpen ten oosten van de Etsch bereikt zijn hoogte (3342 m). In ongeveer drie tot vier uur is de Col di Lana (2462 m) te beklimmen; men heeft van hier een prachtig uitzicht in alle richtingen. Ook de Nuvolao (2575 m) zal niet veel moeilijkheden bieden. Vanaf de top kijkt men in het bekken van Cortina, met zijn fraaie omlijsting van bergen.

Op de weg naar de Falzarego-pas ligt op een machtig rotsblok het eeuwenoude kasteel Buchenstein, dat intussen reeds lang weer in een ruïne veranderd is. Talrijke kleine zijdalen en bergen in de naaste omgeving bieden volop gelegenheid om te botaniseren en vogels en insecten te bestuderen. Slechts op ontmoetingen met groter wild kan niet gehoopt worden. Tijdens de eerste wereldoorlog lag dit gebied jarenlang in het front, waardoor ongeveer alle grotere dieren uitgeroeid zijn.

Vanzelfsprekend vindt ieder, die zich voor geologie interesseert, hier zeer veel dat de moeite waard is. Sporen van vulkanische activiteit in het Perm en het Trias kan men overal aantreffen. In de westelijke Dolomieten overheersen de steile bijna ontoegankelijke rotsmassieven, destijds in geduldige arbeid door algen en koralen opgebouwd. In het oosten springt veel meer de laagsgewijze afzetting van de kalk in het oog en is de gebergtevorming ook veel minder door vulkanische werking verstoord. Andraz ligt juist op de grens tussen deze gebieden. Daardoor wisselen in deze streek harde gesteenten, waaruit die steile massieven bestaan, voort-

De
Dolomieten-
strasze

durend af met zachtere, ontstaan uit vulkanische as. Dit drukt een bijzonder stempel op het landschap. Langkofel, Pala en Marmolata vormen geweldige rotswanden, die honderden meters omhoog rijzen. De Col di Lana daarentegen laat overwegend zachtglooiende hellingen zien, die met bloemenweiden bedekt zijn. Grotere bossen komen hier maar weinig voor. Ook gletschers ontbreken bijna geheel. Een paar kleine firnveldjes liggen in de wijde omgeving van Cortina verspreid. Alleen de Marmolata dus draagt een prachtige ijskap en beheerst daarmee de gehele omgeving. In het Diluvium waren grote delen van de Dolomieten met gletschers bedekt; sporen hiervan, zoals trogdalen en bultrotsen (Rundhöcker) zijn op veel plaatsen te zien.

Met de grillige verdeling van die oude ijsvelden hangt samen, dat verschillende planten- en diersoorten zich hier hebben kunnen handhaven. Men kan er natuurlijk niet op rekenen van deze endemische soorten de allereerste te vinden, maar er blijven nog genoeg prachtige planten over die zeker gevonden kunnen worden. Zo heeft de paradijslelie (*Paradisica liliastrum*) zijn noordgrens op de Col di Lana. Verder kunnen, om

een kleine keuze te maken uit de overvloed, nog enkele namen genoemd worden: *Dianthus Sternbergii*, een sierlijk anjertje, *Primula longiflora*, een sleutelbloem en *Sedum roseum* pronken op hogere, stenige grasvelden, terwijl *Veronica bonarota* en *Phyteuma comosum* (Teufelskralle) de spleten in de rotswanden versieren.

Tenslotte is dit gebied ook uit volkenkundig oogpunt interessant. Het ligt in Italië, maar behoorde vroeger tot het keizerrijk Oostenrijk en nog vroeger eeuwenlang tot de republiek Venetië. Een paar duizend jaar geleden stichtten Raetiërs van Illyrische afkomst hier een eigen 'staat'. Van de taal en van gebruiken uit die lang vervlogen tijd is veel behouden gebleven. De bevolking is er grotendeels trots op Duits noch Italiaans te zijn, hoewel zij deze beide talen meestal wel beheersen naast hun eigen taal.

Zij zijn Rhaeto-Romanen en behoren dus tot dat oude Alpenvolk, dat vroeger een veel groter gebied bewoonde. Nu zijn zij nog aan te treffen in drie eilanden, nl. het Engadin in Zwitserland, de dalen in de Dolomieten, waarover hier gesproken wordt en dan nog, meer naar het zuidoosten, Friuli (Friaul). Overal in de dalen hebben zich dialecten ontwikkeld, die duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn. Deze behoren alle tot de grote groep van de Romaanse talen, zijn echter meer verwant met het Oud-Frans en het Provençaals dan met het Italiaans.

Samenvattend kan gezegd worden dat inwoners van de lage landen van een bezoek aan dit gebied terug zullen keren met een blijvende indruk van een interessante streek met een prachtige natuur en een groots landschap.

Met eigen touringcar door de Hooglanden.

Foto: J. Goudswaard.